

Cauza C-269/22**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

21 aprilie 2022

Instanța de trimitere:

Spetsializiran nakazatelen sad (Tribunalul Penal Specializat, Bulgaria)

Data deciziei de trimitere:

21 aprilie 2022

Persoane trimise în judecată:

IP

DD

ZI

SS

HYa

Altă parte la procedură:

Spetsializirana prokuratura

Obiectul procedurii principale

Proces penal, dreptul la o instanță imparțială și prezumția de nevinovăție, trimiterea unei cereri de decizie preliminară

Obiectul și temeiul juridic al trimiterii preliminare

Trimiterea preliminară este efectuată în temeiul articolului 267 primul paragraf litera (b) TFUE.

Întrebarea preliminară

Articolul 47 al doilea paragraf din cartă, care prevede cerința unei instanțe imparțiale, și articolul 48 alineatul (1) din cartă, care prevede prezumția de nevinovăție, se opun trimiterii unei cereri de decizie preliminară în temeiul articolului 267 TFUE prin care anumite acțiuni ale persoanelor trimise în judecată sunt considerate stabilite dacă, înainte de introducerea cererii de decizie preliminară, instanța a respectat toate garanțiile procedurale necesare, care trebuie respectate în legătură cu o decizie pe fond?

Dispoziții de drept al Uniunii și jurisprudența Uniunii

Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (denumit în continuare „TFUE”)

Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”)

Hotărârea din 5 iulie 2016, C-614/14, EU:C:2016:514

Ordonanța din 25 martie 2022, C-609/21, EU:C:2022:232

Dispoziții naționale

Nakazatelno-protsesualen kodeks (Codul de procedură penală, Bulgaria, denumit în continuare „NPK”)

Prezentare succintă a situației de fapt și a procedurii

- 1 Prin Ordonanța din 25 martie 2022 (ECLI:EU:C:2022:232), Curtea de Justiție a Uniunii Europene a răspuns la întrebarea preliminară în cauza C-609/21 privind modalitățile de redactare a unei trimiteri preliminare. În cuprinsul acesteia, se precizează că dreptul Uniunii se opune unor dispoziții de drept național în temeiul cărora instanța de trimitere este obligată să se desesizeze în cazul în care, în cadrul unei cereri de decizie preliminară, s-a pronunțat cu privire la o anumită situație de fapt, pe care a stabilit-o prin intermediul probelor administrate; această dispoziție de drept trebuie să rămână neluată în considerare (punctele 30-34). La punctul 30, Curtea precizează că, în expunerea situației de fapt și în aprecierea juridică a procedurii principale, instanța de trimitere a ținut seama de articolul 267 TFUE și de articolul 94 din Regulamentul de procedură, motiv pentru care nu este încălcat dreptul la o instanță imparțială prevăzut la articolul 47 al doilea paragraf din cartă. Acest răspuns lasă, totuși, loc de îndoieli. Acestea se bazează pe jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO) cu privire la imparțialitatea unei instanțe judecătorești care, într-o decizie relevantă pentru procedură, a adoptat o poziție cu privire la situația de fapt și la aprecierea juridică (de obicei, în legătură cu suspiciunea rezonabilă că a fost săvârșită fapta). În conformitate cu articolul 52

alineatul (3) din cartă, această jurisprudență trebuie luată în considerare pentru a determina înțelesul exact al dreptului la o instanță imparțială.

- 2 Îndoielile subzistente se bazează, de asemenea, pe ipoteza că, la trimiterea unei cereri de decizie preliminară, este posibil să se încalce prezumția de nevinovăție consacrată la articolul 48 alineatul (1) din cartă. Într-adevăr, problema imparțialității instanței se pune tocmai în contextul unei pronunțări judiciare pe fond, efectuată în cererea de decizie preliminară, care poate să încalce prezumția de nevinovăție. Pentru aceste motive, este necesară o nouă trimitere preliminară, care să vizeze în principal articolul 47 al doilea paragraf și articolul 48 alineatul (1) din cartă.
- 3 La 19 iunie 2020, Spetsializirana prokuratura (Parchetul Specializat, Bulgaria) a pus sub acuzare cinci persoane pentru participarea la un grup infracțional organizat având ca scop îmbogățirea prin introducerea nelegală în Bulgaria de resortisanți ai unor țări terțe (Bangladesh și Irak), prin ajutor ilegal la intrarea pe teritoriu, precum și prin luarea și darea de mită în acest context, în acest grup fiind implicați funcționari ai statului, din moment ce primele trei persoane trimise în judecată sunt funcționari ai „Granichna politsia” (Poliția de frontieră) de la Aeroportul din Sofia, faptă care se pedepsește în temeiul articolului 321 alineatul (3) punctul 2 coroborat cu alineatul (2) din Nakazatelen kodeks (Codul penal, denumit în continuare „NK”). În plus, Parchetul le-a acuzat pe unele dintre persoanele trimise în judecată că au ajutat persoanele MM, RB, HN și AH la trecerea ilegală a frontierei, faptă pedepsită de articolul 281 alineatul (2) punctul 2 coroborat cu alineatul (1) coroborat cu articolul 20 alineatul (2) din NK.
- 4 Parchetul Specializat susține că acești resortisanți ai țărilor terțe se aflau în Cipru cu vize de studii și s-au deplasat cu avionul din Cipru în Bulgaria. Acesta arată că primele trei persoane trimise în judecată au efectuat controalele la frontieră la sosirea pe aeroportul din Sofia, permițând resortisanților țărilor terțe să intre în țară prin încălcarea atribuțiilor lor de serviciu. Mai concret, Parchetul susține că aceste persoane trimise în judecată au efectuat o examinare pur formală a resortisanților din Bangladesh, fără a-i supune celei de-a doua linii de control obligatorii și fără a le solicita anumite documente. În acest mod, ele ar fi încălcat dreptul național, și anume articolul 10 alineatul (1) punctul 22 și articolul 19 alineatul (5) din Zakon za chuzhdentsite (Legea privind străinii, Bulgaria). Această lege reglementează o chestiune care intră sub incidența Regulamentului 2016/399.
- 5 Instanța de trimitere nu a stabilit încă dacă această susținere se întemeiază pe elementele de probă din procedura principală. În ceea ce privește posibilitatea de a valorifica anumite elemente de probă, au fost formulate cereri de decizie preliminară în cauzele C-348/21 și C-349/21. Cu toate acestea, există o anumită probabilitate ca aceste acuzații, inclusiv cele referitoare la detaliile privind modul în care a fost efectuat controlul la frontieră de către persoanele trimise în judecată IP, DD și ZI, să se dovedească întemeiate. Prin urmare, instanța de trimitere consideră că pare posibil ca interpretarea articolului 67 alineatul (2) TFUE

coroborat cu articolul 77 alineatul (2) litera (e) TFUE coroborat cu articolul 22 din Regulamentul 2016/399 coroborat cu articolul 2 punctul 1 litera (b) coroborat cu punctul 3 din acesta cu privire la aspectul dacă în speță este vizată o frontieră internă să fie necesară; în plus, ar fi necesară, de asemenea, interpretarea articolului 6 alineatele (1) și (3) coroborat cu anexa I, a articolului 8 alineatele (3)-(5) și a articolului 14 alineatul (2) din Regulamentul 2016/399 în lumina legii naționale, a Legii privind străinii a Republicii Bulgaria, care ar putea reglementa diferit această chestiune.

- 6 Instanța de trimitere subliniază că, în ceea ce privește caracterul unei cereri, aceasta trebuie să descrie în mod concret modul în care persoanele trimise în judecată au controlat la frontieră resortisanții țărilor terțe. De asemenea, în cuprinsul acesteia ar trebui să se stabilească dacă acest mod de a proceda reprezintă, în temeiul dreptului național, o încălcare a atribuțiilor de serviciu. Acest lucru este în mod obiectiv necesar. În lipsa unor constatări suficient de clare cu privire la situația de fapt din procedura principală, o cerere de decizie preliminară menită să ofere un răspuns util nu ar fi posibilă. Mai precis, în ceea ce privește o întrebare preliminară referitoare la articolul 6 (sau la articolul 8) și la articolul 14 din Regulamentul 2016/399, este necesară o stabilire exactă a modului în care persoanele trimise în judecată au controlat resortisanții țărilor terțe.
- 7 Instanța de trimitere intenționează să trimită cererea de decizie preliminară în condițiile procedurale care îndeplinesc pe deplin garanțiile impuse de dreptul național în cazul pronunțării unei decizii pe fond, prin care instanța condamnă sau achită inculpații. Aceasta înseamnă mai întâi închiderea activității de cercetare judecătorească, apoi audierea părților cu privire la situația de fapt și la normele aplicate, audierea pentru ultima dată a persoanelor trimise în judecată și retragerea pentru deliberare în secret. Cu toate acestea, înainte de a formula în acest mod procedura preliminară, instanța de trimitere trebuie să se asigure că nu săvârșește o încălcare a legii. [Aceasta ar fi situația] în cazul în care cererea de decizie preliminară este evaluată ca fiind o încălcare a legii, deoarece încalcă prezumția de nevinovăție. În același mod, în cazul în care viitoarea decizie pe fond, pe care instanța o va pronunța după un răspuns al Curții de Justiție și în care va ține seama de interpretarea dată Regulamentului 2016/399, este evaluată ca fiind o încălcare a legii, deoarece a fost pronunțată de o instanță care a luat deja o poziție în prealabil, în cadrul cererii sale de decizie preliminară, cu privire la obiectul procedurii principale (cu privire la faptele săvârșite de persoanele trimise în judecată).
- 8 Prin Ordonanța din 25 martie 2022, C-609/21 (ECLI:EU:C:2022:232), Curtea de Justiție constată că articolul 267 TFUE și articolul 47 al doilea paragraf din cartă se opun unei jurisprudențe naționale care impune instanțelor statuând în materie penală să se desesizeze în cazul în care acestea își pierd calitatea de „instanță imparțială” în cadrul unei cereri de decizie preliminară (punctul 1 din dispozitiv). Cu toate acestea, la acest rezultat se ajunge doar luând în considerare legislația națională și jurisprudența relevantă. Curtea de Justiție nu s-a pronunțat asupra acestei chestiuni în lumina articolului 6 paragrafele 1 și 2 din Convenția

europăeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale [denumită în continuare „convenția”], în interpretarea acestuia de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului [denumită în continuare „CEDO”].

- 9 Articolul 47 al doilea paragraf din cartă prevede că orice persoană are dreptul de a fi audiată de o instanță judecătorească imparțială, iar articolul 48 alineatul (1) prevede prezumția de nevinovăție. Din articolul 52 alineatul (3) din cartă rezultă că cerința de imparțialitate a instanței judecătorești corespunde cerinței identice prevăzute la articolul 6 paragraful 1 din convenție sau că prezumția de nevinovăție corespunde cerinței identice prevăzute la articolul 6 paragraful 2 din convenție. Aceasta înseamnă că jurisprudența CEDO trebuie să fie aplicată *mutatis mutandis*.
- 10 Există mai multe decizii în care CEDO a trebuit să evalueze dacă o „instanță judecătorească imparțială” decide asupra fondului unei cauze în cazul în care această instanță a decis anterior asupra unei anumite chestiuni procedurale, luând poziție asupra fondului (cu privire la săvârșirea faptei și la caracterul juridic al acesteia). De fiecare dată, CEDO a decis că o astfel de decizie conduce la o încălcare a cerinței de imparțialitate, ca urmare a acestei împrejurări decizia ulterioară încălcând articolul 6 paragraful 1 din convenție (Chesne împotriva Franței, Dāvidsons și Savins împotriva Letoniei, Mironenko și Martenko împotriva Ucrainei, Ionuț-Laurențiu Tudor împotriva României, Gomez de Liano Y Botella împotriva Spaniei, Perote Pellon împotriva Spaniei, Hauschildt împotriva Danemarcei, Ekeberg și alții împotriva Norvegiei, Cardona Serrat împotriva Spaniei, Nestak împotriva Slovaciei, Castillo Algar împotriva Spaniei, Matijašević împotriva Serbiei, Cabezas Rector et împotriva Spaniei, Dragojević împotriva Croației, Hernandez Cairós împotriva Spaniei, Kiratli împotriva Turciei, Nortier împotriva Țărilor de Jos).
- 11 În niciunul dintre cazuri, CEDO nu s-a pronunțat asupra chestiunii unei poziții preliminare, inclusiv în ceea ce privește vinovăția persoanei trimise în judecată, în cadrul unei cereri de decizie preliminară. În cazul în care instanța națională prezintă o cerere de decizie preliminară în cadrul căreia prezumă că fapta a fost, în fapt, săvârșită de persoana trimisă în judecată, iar acest lucru are loc chiar la începutul procedurii, înainte ca toate probele să fi fost colectate și înainte ca părțile să fi fost audiate cu privire la semnificația juridică a acesteia, pare logic că CEDO va ajunge la o concluzie conformă cu jurisprudența sa anterioară. Cu toate acestea, în cazul în care instanța națională prezintă această cerere de decizie preliminară după ce a îndeplinit toate garanțiile necesare pentru o decizie pe fond: colectarea tuturor probelor, audierea părților, ascultarea ultimelor cuvinte, deliberarea secretă oficială, nu trebuie să se pornească de la această prezumție.
- 12 Instanța de trimitere nu poate trimite o cerere de decizie preliminară la CEDO, întrucât această posibilitate nu există. În schimb, ținând seama de împrejurarea că înțelesul cerinței de imparțialitate și al prezumției de nevinovăție prevăzute la articolul 47 al doilea paragraf și la articolul 48 din cartă și la articolul 6 paragrafele 1 și 2 din convenție este același, aceasta poate trimite cererea Curții de

Justiție a Uniunii Europene. Din acest motiv, interpretarea Curții de Justiție este, de asemenea, suficient de utilă.

Prezentare succintă a motivării trimiterii preliminare

- 13 Cu privire la aplicarea articolului 47 al doilea paragraf din cartă: este în discuție aspectul dacă o instanță națională care trimite o cerere de decizie preliminară în care ia o poziție suficient de clară cu privire la obiectul procedurii (consideră existente anumite împrejurări în legătură cu fapta inculpaților) pronunță o opinie preliminară din care s-ar putea deduce că nu este imparțială. Această problemă se pune în cazul în care cererea de decizie preliminară este formulată cu respectarea tuturor garanțiilor procedurale aplicabile unei decizii pe fond.
- 14 Cu privire la aplicarea articolului 48 primul paragraf din cartă: este în discuție aspectul dacă o instanță națională încalcă prezumția de nevinovăție atunci când trimite o cerere de decizie preliminară în care consideră existente anumite împrejurări invocate de Parchet (situația de fapt în legătură cu fapta persoanei acuzate). Această problemă se pune în cazul în care cererea de decizie preliminară este formulată cu respectarea tuturor garanțiilor procedurale aplicabile deciziei pe fond.
- 15 Articolul 48 alineatul (1) din cartă prevede că orice persoană acuzată este prezumată nevinovată până ce vinovăția va fi stabilită în conformitate cu legea. Există o „prezumție de vinovăție” în cazul în care instanța națională constată numai anumite elemente necesare pentru constatarea vinovăției, dar, în cele din urmă, nu reușește să ajungă la această constatare a vinovăției? De fapt, dificultățile de a ajunge la această constatare au condus la necesitatea trimiterii preliminare.
- 16 În speță, aceasta înseamnă în mod concret că instanța de trimitere va constata o anumită faptă sau omisiune a persoanelor trimise în judecată în cursul controalelor la frontieră efectuate de ele la aeroportul din Sofia, cu ocazia cărora au permis intrarea în țară a resortisanților țărilor terțe. Totuși, acest lucru nu este nici pe departe echivalent cu o constatare a vinovăției. Numai răspunsul Curții de Justiție cu privire la aplicabilitatea Regulamentului 2016/399 ar fi necesar pentru a ajunge – eventual – la o constatare a vinovăției.

Cu privire la utilitatea răspunsului Curții de Justiție

- 17 Datorită acestui răspuns, instanța de trimitere ar avea certitudinea că este legal să trimită o cerere de decizie preliminară în care să se pronunțe asupra situației de fapt stabilite în legătură cu fapta inculpaților. În plus, viitoarea decizie pe fond nu va fi anulată pe motiv că instanța ar fi părtinitoare – o anulare care ar face caduce atât procedura inițială, cât și răspunsul Curții.
- 18 Viitoarea decizie pe fond nu ar trebui să fie anulată nu numai întrucât Curtea a considerat că legea națională care prevede anularea trebuie să rămână neluată în

considerare – Ordonanța din 25 martie 2022 (ECLI:EU:C:2022:232). Ea nu ar trebui să fie anulată întrucât ar fi în mod obiectiv legală, din moment ce, la emiterea sa, cerința unei instanțe judecătorești imparțiale și cerința prezumției de nevinovăție au fost îndeplinite.

Opinia personală a instanței de trimitere

- 19 Ca orice act procedural al instanței, trimiterea unei cereri de decizie preliminară poate fi nelegală. Este posibil ca o cerere de decizie preliminară să fie trimisă în anumite împrejurări care sugerează că judecătorul și-a format o opinie prematură, nefondată și, prin urmare, nelegală cu privire la faptele cauzei, inclusiv cu privire la vinovăția persoanei trimise în judecată.
- 20 Este inacceptabil ca instanțelor naționale să nu li se permită să constate și să corecteze această încălcare procedurală, fie de către instanța care a trimis cererea de decizie preliminară (declarându-se părțitoare), fie de către instanțele superioare (care anulează condamnarea numai pentru motiv de lipsă a unei instanțe imparțiale) și ca această imposibilitate de a constata și de a corecta încălcarea procedurală să țină numai de faptul că încălcarea a fost săvârșită prin trimiterea unei cereri de decizie preliminară. Dreptul Uniunii, în special articolele 47 și 48 din cartă, urmărește să protejarea drepturilor persoanelor acuzate, iar nu încălcarea acestora. Prezentarea unei cereri de decizie preliminară nu ar trebui să conducă la o imunitate a încălcării procedurale, și anume la imposibilitatea de a o constata și de a o corecta.

Referințe suplimentare

- 21 Instanța de trimitere propune un anumit standard la prezentarea unei cereri de decizie preliminară, și anume ca aceasta, în cazul în care conține anumite elemente ale deciziei pe fond, să fie pronunțată în aceleași condiții ca și decizia pe fond. În cazul în care Curtea de Justiție a Uniunii Europene decide că trebuie respectate alte condiții, explicațiile cu privire la acestea ar fi suficient de utile.